

**VODIČ ZA
USPEŠNO
GAJENJE
BOROVNICE**

Interesuje vas gajenje borovnice, ali ne znate odakle da počnete i šta bi sve trebalo da uradite da biste u tome bili što bolji.

Kako bismo vam olakšali proizvodnju ovog bobičastog voća za vas smo pripremili vodič za uspešno gajenje. Kroz samo 19 koraka saznajte kako da prepoznate kvalitetan sadni materijal, kako da prihranite i orežete borovnicu, ali i koji su uslovi za dobar prinos ovog voća.

SADRŽAJ

- 01.** Kada je optimalno vreme sadnje borovnice?
- 02.** Kako prepoznati kvalitetan sadni materijal?
- 03.** Kako pravilno posaditi ovu žbunastu biljku?
- 04.** Kako, kada i koliko zalivati borovnicu?
- 05.** Kako, kada i čime prihraniti borovnicu?
- 06.** Kako i kada orezati borovnicu?
- 07.** Kako pravilno odabrati sortu borovnice?
- 08.** Kako pripremiti zemljište za sadnju borovnice?
- 09.** Koji tip zemljišta je pogodan za sadnju borovnica?
- 10.** Da li je protivgradna mreža neophodna za zasad borovnice?
- 11.** Da li je potrebno posaditi dve ili više sorti borovnice?
- 12.** Kako održavati međuredni prostor u zasadu borovnice?
- 13.** Da li je bolji malč od drveta ili agrotekstil?
- 14.** Da li je bitno od kog drveta je malč?
- 15.** Koliki je prinos borovnice i od čega zavisi?
- 16.** Na kom razmaku se sadi borovnica?
- 17.** Koje analize treba uraditi pre sadnje borovnice?
- 18.** Koji tip zemljišta odgovara borovnici?
- 19.** Kako pravilno brati borovnicu?

1. KADA JE OPTIMALNO VREME SADNJE BOROVNICE?

S obzirom na to da se na prostoru Srbije nailazi samo na saksijske sadnice, sadnja se može obaviti u bilo kom **bezmraznom periodu**. Nakon sadnje veoma je važno da se **OBAVEZNO obezbedi navodnjavanje**. Visokožbunasta američka borovnica je biljka koja ima vlaknast i jako plitak korenov sistem i samim tim je **jako osetljiva**, kako na višak, tako i na manjak vlage. Ako uzmemo u ob-

zir da se prilikom sadnje u sadno mesto **unos** **ki-seli supstrat** koji je relativno suv, on će za kratko vreme izvući svu vlagu iz supstrata koji se nalazio u saksiji ma koliko on bio vlažan. Iz tog razloga se mora obezbediti **navodnjavanje nakon sadnje** i ako se to ispoštuje, sadnja se može izvršiti i u najtoplijem periodu godine.

Sadnja borovnice se može obaviti u bilo kom bezmraznom periodu.

2. KAKO PREPOZNATI KVALITETAN SADNI MATERIJAL?

Borovnica se sve više gaji u Srbiji i ima jako **visoku cenu sadnog materijala**. Upravo iz tog razloga na tržištu se mogu naći svakojake sadnice. Stoga bi kupci, pre svega, trebalo da se **raspitaju o prodavcima** i o sadnom materijalu kojim oni raspolažu. Nije bitno da li je sadni materijal poreklom iz Holandije, Poljske, Srbije ili neke druge zemlje, bitni su **način umnožavanja i tehnika proizvodnje** sadnog materijala. Najpoželjnije je naći sadnice poreklom **iz kulture tkiva**, proizvedene metodom IN VITRO, koje se smatraju elitom među sadnicama. Takođe se za podizanje plantaža mogu koristiti sadnice **nastale ožiljavanjem reznica** koje su uzete sa matičnih biljaka proizvedenih IN VITRO metodom. Sadnice lošijeg kvaliteta su one koje su nastale ožiljavanjem reznica uzetih sa biljaka iz proizvodnog zasada, jer su one **kratkog veka**, lošijeg zdravstvenog stanja i **manje rodnosti**.

3. KAKO PRAVILNO POSADITI OVU ŽBUNASTU BILJKU?

Kada imate biljku koja je **nastala kalemljenjem**, onda vam je kalem parametar na osnovu kog određujete visinu sadnje. Ali kada imate **žbunastu biljku** kao što je borovnica koja nije nastala kalemljenjem, onda treba voditi računa. Kada sadite sadnice koje su bile u saksijama, onda je **na istoj dubini** treba posaditi i u zemlju. Ako se posadi duboko, onda se rizikuje da biljka propadne usled napada patogena, tako da je bolje posaditi je **nekoliko centimetara pliće** kako biste bili sigurniji u njen prijem.

4. KAKO, KADA I KOLIKO ZALIVATI BOROVNICU?

Najbolji način zalivanja borovnice je **sistemom kap po kap**. Ako se posadi dvogodišnja sadnica, onda je u naredne dve godine **dovoljno jedno crevo**, a već kasnije je neophodno dodati još jedno, pošto su i potrebe biljaka za vodom veće. Teško je reći kolika je ukupna količina vode potrebna biljci u toku godine. Borovnica dobro uspeva **u optimalnom režimu navodnjavanja**, smeta joj i suficit i deficit vode, i to jako brzo pokazuje. U slučaju deficita počinje da vene, a u slučaju suficita počinje **da menja boju lista**, stagnira u porastu i ako je duže vreme izložena visokoj vlazi, ugine. Količina vode po biljci tokom zalivanja je **2-5 litara**, u zavisnosti **od starosti biljke** i vremenskih uslova.

Veliku pažnju treba obratiti na **zimski period**, kada je biljka u fazi mirovanja. Ako se desi da je zima takva da nema padavina, potrebno je **biljke zaliti**, bez obzira što su **u stanju mirovanja**.

Najbolji način zalivanja borovnice je sistemom kap po kap.

5. KAKO, KADA I ČIME PRIHRANITI BOROVNICU?

Ne postoji univerzalan program prihrane za sve plantaže. Potrebno je uraditi **hemijsku analizu zemljišta** pre sadnje, kao i praćenje nakon sadnje, te na osnovu toga će se znati čime i u kojoj koncentraciji će se prihraniti biljke. Analize se rade kako bi se znalo koliko kog **elementa ima u zemljištu**, da li ga ima više ili manje nego što je borovnici potrebno. U zavisnosti od fenofaze biljke, primenjuje se **upotreba mineralnih đubriva** sa različitim formulacijama.

Ako se obavlja **jesenja sadnja**, onda se mogu primeniti đubriva koja imaju **smolastu opnu** i koja se razlažu pod uticajem temperature, a ne pod uticajem vlage. Takva đubriva obično imaju period delovanja 3-6 meseci, što ne znači da ste njegovom primenom mirni do maja-juna meseca. Odlična strana ovih đubriva

je ta što **biljku hrane** istog momenta kada se i **koren aktivira**. Bez obzira na njihovu primenu, od proleća, tj. od početka vegetacije, mora se početi sa **standardnom prihranom**. Prihrana se bazira na tome da se do faze plodonošenja biljka tretira **azotnim đubrivima** koje na biljku deluju tako što joj povećavaju nadzemnu masu i daju dobru podlogu za kasnije **formiranje cvetnih pupoljaka**. U ovom periodu je poželjno koristiti **amonijum-sulfat** koji ima izuzetan efekat na razvoj biljke. Amonijum-sulfat deluje tako što **azotom** hrani biljku, a **sumporom** održava nisku pH vrednost.

U fazi plodonošenja pa sve do kraja berbe **formulacija đubriva se menja** u korist fosfora i kalijuma, elemenata koji utiču na krupnoću, kvalitet i dugotrajnost plodova. Poželjno je da se do polovine avgusta završi **sa unošenjem azota** kako bi biljka imala dovoljno vremena da se pripremi za zimsko mirovanje. U drugoj polovini leta se primenjuju đubriva koja imaju **najveću količinu kalijuma**, a manje fosfora kako bi biljka postepeno povlačila sokove iz listova i grančica u koren i samim tim **izbegla rane mrazeve**. Potrebno je 2-3 puta u toku vegetacije folijarno primeniti mikroelemente, jer je borovnica biljka koja dosta iznosi **gvožđa i magnezijuma**.

6. KAKO I KADA OREZATI BOROVNICU?

Rezidba je veoma bitna operacija prilikom gajenja borovnice. Ona se razlikuje u **zavisnosti od sorte** - neke zahtevaju slabiju, a neke oštrij rezidbu. Njen značaj se ogleda u tome što se redovnom rezidbom reguliše **provetravanje**, prinos, kvalitet plodova i **vreme sazrevanja**. Žbun se proređuje zbog bolje cirkulacije vazduha, te na taj način izbegavamo rizik da dođe **do pojave bolesti** usled „gužve“ u sredini žbuna. Prinos se reguliše tako što se **uklanja višak cvetnih pupoljaka** koji mogu da dovedu do toga da biljka prerodi i umesto prve, do-

bijemo drugu i treću klasu plodova. Zbog viška plodova može doći **do obaranja grana** koje ostaju u tom položaju usled formiranja mehaničkog tkiva na njima. Takve grane se sledeće godine moraju **jače orezati**. Kada se desi da biljka prerodi, plodovi ostaju sitniji i u većini slučajeva kasnije sazrevaju. Blukrop je sorta koja je sklona tome da prerodi te se iz tog razloga kod nje primenjuje **oštra rezidba**. Sa rezidbom treba krenuti već od prve godine tako što će se ukloniti slamaste grančice koje se nalaze pri dnu biljke.

Redovnom rezidbom reguliše se provetravanje, prinos, kvalitet plodova i vreme sazrevanja borovnice.

7. KAKO PRAVILNO ODABRATI SORTU BOROVNICE?

Ljudima je pogled fokusiran na krupnoću ploda i misle da je to najvažniji parametar, međutim, ono na šta treba obratiti pažnju prilikom izbora je vreme **zrenja ploda**. S obzirom na to da je ulog u podizanje zasada borovnice veliki, svi žele i **da dobro zarade**. Do dobre zarade će se doći ako na samom početku znamo za koje ćemo tržište proizvoditi plod, da li je u pitanju inostrano ili domaće.

Ako radimo **za strano tržište**, onda moramo biti svesni da nismo sami na tom tržištu i da moramo voditi računa o pravom **izboru sorte**. Naš region, a misli se na ceo Balkan, predstavlja idealno podneblje za gajenje sledećih sorti: Djuk, Hana's čojs, Patriot, Čantiklir, Erliblu, Meder, Blukrop, Liberti, Huron, Draper kao i drugih sorti koje su u tipu **ranijih i srednje ranih sorti**. Ove sorte, na čelu sa Djukom, zbog svog vremena zrenja imaju **visoku cenu ploda** jer stižu u vreme kada se u Španiji završava berba, a u Poljskoj još uvek nije počela.

To je period od nekih mesec dana i on se proteže od 10-15. juna do 10-15. jula.

Ako se opredelimo **za domaće tržište**, a to su uglavnom manje površine, onda se ne treba obazirati na **vreme zrenja** ploda, već na njegov **ukus i krupnoću**. Djuk je vodeća sorta na teritoriji Srbije, ne zbog ukusa, već zbog vremena zrenja i prinosa. Međutim, pored nje, značaj treba pridati i drugim sortama koje su ili krupnije ili ukusnije, a među njima su Hana's čojs, Čantiklir, Darou, Erliblu, Patriot...

Takođe se mora obratiti pažnja i **na nadmorsku visinu**, jer se na većim nadmorskim visinama preporučuju samo ranije sorte koje cvetaju kasno, a rano stižu na branje. U tom slučaju dolaze u obzir Djuk, Hana's čojs, Erliblu i Patriot.

Vreme zrenja sorte određuje visinu zarade, tako da bi trebalo da se na vreme raspitate.

Borovnici najviše odgovara peskovita ilovača, mada se može dobro gajiti i na zemljištima drugačijeg sastava.

8. KAKO PRIPREMITI ZEMLJIŠTE ZA SADNJU BOROVNICE?

Različiti tipovi zemljišta zahtevaju **različitu pripremu**. Borovnici najviše odgovara peskovita **ilovača**, ali se može gajiti i na zemljištima drugačijeg sastava. Pre svih radova najbitnije je obaviti mehaničke i hemijske **analize zemljišta** kako bi se utvrdila fizičko-hemijska svojstva. Na osnovu dobijenih rezultata i vremena sadnje donosi se odluka koji će se tip obrade zemljišta izvršiti, da li će se i u **kojoj količini unositi** piljevina i supstrat i da li će se sadnja izvršiti na visokim gredicama (bankovima) ili na ravnom. Bitno je da se zemljište **fino usitni**.

Sve više se uvodi u praksu **sadnja na bankovima**, jer takav sistem ima niz prednosti u odnosu na sadnju bez bankova. Izradom bankova koren biljke se podiže

iznad nivoa zemlje kako bi se prilikom većih padavina izbegao **rizik da se biljka udavi**. Činjenica da je banak visine 40-50 cm, a da se najfunkcionalniji deo korena nalazi na dubini od **18 do 20 cm**, sve govori. Za razliku od većine voćnih vrsta, koren borovnice ne može da izdrži dugo pod vodom, zato su nam jako važni bankovi. **Izrada bankova** košta 250-500 evra/ha, što je jako mala suma novca u odnosu na celokupan iznos uloga, a mogu da odigraju veoma važnu ulogu u kritičnim situacijama. Takođe, prednost bankova je lakši pristup delu oko biljke prilikom tretiranja herbicidima jer je taj deo izdignutiji u odnosu na nivo zemlje, pa nam je **bolje uočljiv**.

9. KOJI TIP ZEMLJIŠTA JE POGODAN ZA SADNJU BOROVNICA?

Obično kada se neko zapita „Da li mogu da gajim borovnicu?“ prvo na šta se pomisli jeste **pH i mehanički sastav zemljišta**. Svuda se navodi kako se borovnica može gajiti do pH 4.8, međutim, može se bez problema gajiti kada je pH 3.5-5.5. Ako se desi da je pH **veća** nego što je poželjno, to nije razlog da se čovek obeshrabri i da odustane od ideje da gaji borovnicu. Ta vrednost se lako reguliše **kiselim đubrivima** i đubrivima koja imaju pH **snižavajući efekat**. Veću pažnju treba posvetiti mehaničkom sastavu zemljišta, gde procenat gline ne

bi trebalo da bude veći od 30. Ako se desi da je **veći od 30%**, onda se predlaže dodavanje veće količine piljevine i supstrata, što iziskuje **veća finansijska ulaganja** da bi se problem rešio. Koren borovnice nije žiličast, već vlaknast i ne može da živi u težim zemljištima. Za uspešan porast i razvitak korena potrebno je **prirodno „meko“ zemljište** ili ćemo ga mi učiniti „mekim“ dodavanjem **piljevine i supstrata**. Bez jakog i stabilnog korena nema uspešnog prirasta i **visokog prinosa**.

10. DA LI JE PROTIVGRADNA MREŽA NEOPHODNA ZA ZASAD BOROVNICE?

Podizanje protivgradne mreže proističe iz **različitih potreba**, kao što je zaštita od grada, zaštita od ptica i zaštita od sunčevih ožegotina. Većina zasada u okolini Ljiga i Belanovice **nema protivgradne mreže** jer je ruža vetrova takva da nema grada ili je grad jako sitan, te ne ostavlja štetu za sobom. S druge strane imamo Valjevo, Kosjerić i Bajinu Baštu koji su jako podložni gradu i gde je protivgradna mreža neophodna. Nije neophodno instalirati protivgradnu mrežu **odmah nakon sadnje**, to se može odložiti godinu dana pa čak i dve nakon sadnje. Na tržištu se mogu naći **različiti tipovi mreža** koji mogu imati niz dobrih, ali i loših osobina. Najnepoželjniji efekat koji može da se desi je da usled bacanja senke i pravljenja hladovine dođe do nedovoljnog **nakupljanja temperaturne sume** i do odlaganja **zrenja plodova**.

Protivgradna mreža je istini za volju **dobra i poželjna**, ali se treba dobro raspitati o tipu i kvalitetu mreže i stubova. Većinu, naravno, interesuje i cena, a ona se kreće od 13.000 do 20.000 evra po hektaru, što zavisi **od izvođača radova, oblika parcele, visine stubova, tipa mreže**, i tako dalje.

11. DA LI JE POTREBNO POSADITI DVE ILI VIŠE SORTI BOROVNICE?

Vrlo često se vodi polemika oko toga da li je potrebno **mešati nekoliko sorti** u zasadu. Često se potencira priča kako je NEOPHODNO posaditi **više sorti**. Međutim, istina je sasvim drugačija. Može se gajiti i **samo jedna sorta** jer je borovnica samooplodna vrsta. Poželjno je **ubaciti 10-20%** druge ili treće sorte da bi se videlo kako će se ta sorta ponašati pod tim uslovima, u slučaju da se kasnije proširuje plantaža. U Poljskoj postoje zasadi veličine 14 ha gde se gaji samo Djuk i 15 ha gde se gaji samo Draper.

Ono o čemu treba voditi računa je **pravi izbor sorte** prema vremenu zrenja zbog otkupne cene **u momentu berbe**.

Nije potrebno saditi više sorti borovnice, uspešno se može gajiti samo jedna vrsta.

12. KAKO ODRŽAVATI MEĐUREDNI PROSTOR U ZASADU BOROVNICE?

Međuredni prostor se može održavati **na dva načina**. Može se **obrađivati frezama** i konstantno uništavati korov ili se može **zatraviti pa kositi**. S obzirom na to da koren borovnice nije širok, potrebno je uništavati korove samo u pravcu redova **širine do 1 m** kako bi se izbegla borba za hranu i vodu sa korovima. Nema ničeg lepšeg i funkcionalnijeg od **zatravljenog** i urednog međurednog prostora u kome se može manipulirati bez obzira na vremenske uslove.

Agrotekstil ne dozvoljava korenu da se razvija ni ispod ni kroz njega, a sečka čuva vlagu i povećava PH vrednost zemljišta.

13. DA LI JE BOLJI MALČ OD DRVETA ILI AGROTEKSTIL?

Malč od drveta ili tzv. sečka i agrotekstil se **ponašaju drugačije** na plantaži.

Agrotekstil prekriva ceo banak ili širinu reda, **stabilan je**, ukopan po rubovima i vrlo teško ga vetar **može pomeriti**. Za razliku od obične folije, agrotekstil je perforiran i kroz njega cirkulišu vazduh i voda od padavina, što omogućava korenu da se **nesmetano razvija**. Crne je boje, pa samim tim korov ne može da probije i da se **razvija ispod** i kroz njega. Mana je što je **vrlo skup** i predstavlja jednu ozbiljnu investiciju na većim površinama.

Sečka pre svega mora biti **četinarskog porekla** jer ako je poreklom od lišćara, onda se vremenom njena pH vrednost **povećava i do 8**. Treba je nabavljati od proverenih dobavljača. Ima niz prednosti: **sprečava rast korova**, čuva vlagu, nema temperaturnih oscilacija u zoni korena... Jedini nedostatak je **lakoća** zbog čega može usled jakih vetrova **doći do rasturanja** u međuredni prostor, pa se nakon toga mora pokupiti i vratiti ili **nabaviti nova količina**.

Sve u svemu, za šta god da se odlučite, efekat je približno isti, a bolji **napredak biljaka je neopisiv**.

14. DA LI JE BITNO OD KOG DRVETA JE MALČ?

Veoma je **bitno** od kog drveta potiče malč ili tzv. sečka. Bilo koji četinar može doći u obzir jer **nema kolebanja** pH vrednosti usled starosti. Međutim, ako se loše informišete i kupite sečku od lišćara, dolazi do **naglog povećanja pH** vrednosti, što **negativno utiče** na rast i razviće biljke. Najbolji efekat se postiže sa sečkom koja potiče od crnog i belog bora, smrče, ariša ili njihove kombinacije.

15. KOLIKI JE PRINOS BOROVNICE I OD ČEGA ZAVISI?

Prinos borovnice **se povećava** iz godine u godinu sve do 6-7. godine starosti, kada postaje konstantan. On zavisi **od više faktora**, hemijskog i mehaničkog sastava zemljišta, navodnjavanja, prihrane, kondicije biljke i rezidbe.

Akcentat ćemo staviti **na rezidbu** jer je to mera od velike važnosti. Ako se sadnja obavi dvogodišnjim sadnicama, sa rezidbom se može krenuti već **pre nastupajuće vegetacije**. Ona se tada svodi na uklanjanje slamastih grančica koje se nalaze pri dnu biljke, a koje nemaju **nikakvu funkciju** i bespotrebno „kradu“ hranu i vodu važnim delovima biljke.

Sa ozbiljnijom rezidbom se kreće godinu dana nakon sadnje, kada se reguliše prinos u odgovarajućoj starosti i **formira oblik žbuna**. Cilj rezidbe je da se uklone nepotrebne, niske, slabe grane, da se rastereti žbun, a pri tome treba ostaviti dovoljan broj cvetnih pupoljaka

koji će **biljka moći da iznese**. Takvom rezidbom i kasnijim odgovarajućim režimom navodnjavanja, prihrane i zaštite obezbeđuje se visok prinos, **izuzetna krupnoća** i pravovremeno zrenje plodova. Uzimajući u obzir da svaki cvetni pupoljak u proseku iznese od **10 do 12 plodova**, a da je prosečna težina ploda 2 grama, na osnovu broja ostavljenih pupoljaka lako se proračuna očekivani prinos koji kod dobro odnegovanih biljaka može biti **od 6 do 10 kg** u punoj rodности.

***Od velike važnosti
za dobar prinos
borovnice jeste
rezidba.***

16. NA KOM RAZMAKU SE SADI BOROVNICA?

Razmak između redova i razmak između biljaka u redu zavisi **od nekoliko faktora**, a sve u cilju maksimalnog iskorišćenja površine.

Razmak između redova zavisi od toga da li se sadnja vrši na **bankovima ili na ravnom**, kao i od mehanizacije kojom će se prolaziti kroz iste. U zavisnosti od opredeljenja vlasnika, razmak između redova može biti od 2,7 do 3 m.

Razmak između biljaka u redu zavisi od **odabranog sortimenta, veštine rezanja** i od **načina berbe**. Uzimajući u obzir da habitus nekih sorti raste erektno (uspravno), a kod nekih ima tendenciju da usled neadekvatne rezidbe ode u širinu, treba se odlučiti za razmak od 0,8 m, 1 m, 1,1 m ili 1,2 m.

Određivanje broja biljaka koji je potreban za neku površinu dobija se tako što se površina izražena u m² podeli sa razmakom između redova, pa sa razmakom između biljaka u redu.

Primer:

$10.000 \text{ m}^2 / 3 \text{ m} / 1 \text{ m} = 3.333 \text{ biljaka}$

$10.000 \text{ m}^2 / 3 \text{ m} / 1,1 \text{ m} = 3.030 \text{ biljaka}$

17. KOJE ANALIZE TREBA URADITI PRE SADNJE BOROVNICE?

Pre sadnje treba obaviti sledeće analize:

- * **hemijsku** analizu zemljišta
- * **mehaničku** analizu zemljišta
- * **hemijsku** analizu vode kojom će se navodnjavati

18. KOJI TIP ZEMLJIŠTA ODGOVARA BOROVNICI?

Za uspešno gajenje borovnice odgovarajući tip zemljišta je **peskovita ilovača**. Radi utvrđivanja kvaliteta zemljišta neophodno je, pored hemijske, uraditi i mehaničku analizu zemljišta kojom se utvrđuje **udeo praha, peska i gline u zemljištu**. Na osnovu dobijenih rezultata se određuje ocednost zemljišta, gde je poželjno da procenat

gline **bude ispod 30**. Ako je udeo gline veći od 30%, onda se pristupa pravljenju bankova u čiji sastav ulaze **piljevina od četinar**a i **kiseli treset** radi poboljšanja strukture zemljišta. U tom slučaju visina bankova treba da bude preko 30 cm kako bi koren borovnice **bio bezbedan** u slučaju većih padavina.

Ako je udeo gline veći od 30%, onda se pristupa pravljenju bankova u čiji sastav ulaze piljevina od četinar i kiseli treset.

19. KAKO PRAVILNO BRATI BOROVNICU?

Plodovi borovnice se mogu brati **na dva načina**: mašinski ili ručno. **Mašinska berba** ima dobru stranu zbog **velikog učinka** i **brzog obavljanja berbe**, ali se kao loša strana pokazalo to da i pored zrelih plodova mašina **bere i poluzrele** i jedan deo zelenih plodova. Ovakav vid berbe se primenjuje u zemljama gde je radna snaga skupa, pa se gubitak zelenih i poluzrelih **plodova zanemaruje**. Mana **ručne berbe** je angažovanje velikog **broja berača**, ali se zato maksimalno iskorištava rodnost biljaka. Prilikom ručne berbe treba voditi računa o tome da se ubiraju samo plodovi koji se na dodir prsta **odvajaju od peteljke**, kao i o tome da se što manje skine pepeljak.

U poslednje vreme se ide ka tome da se berba obavlja **direktno u plastične posudice** od 250 g ili gajbice od 3 kg, u zavisnosti od krajnjeg plasmana, a sve u cilju što **manjeg broja ljudskog kontakta**.

Autor
Milutin Jocić
Superior d.o.o Velika Plana

Vodič za uspešno gajenje borovnice napisan je u saradnji sa kompanijom Superior iz Velike Plane, koja i proizvodi sadnice borovnice.

Fotografije preuzete sa www.pixabay.com

Agromedia, Beograd
April, 2017